

Verejná scéna v suburbánných vidieckych sídlach

The Public Scene in Suburban Rural Settlements

Alžběta Sopiřová, Ivana Bradová

Abstract:

In recent years, the dynamics of suburban development in Slovakia has influenced rural areas within the reach of cities. Projects aimed to condense and expand original rural structures along with new forms of housing create space for a higher quality of life, appreciated for healthier environment due to the surrounding nature and optimal social relationships and home-based ties. The successful fulfillment of these benefits does not consist only of building new attractive family houses, but mainly of the equilibrium of the complexity, quality and vitality indexes of the surrounding urban environment. It seems to be the countryside that provides the space and opportunities for the application of these parameters. What is, however, the reality of the suburban areas of Bratislava? The dynamic growth of settlements, combined with the commercialization of the territory disturbs the atmosphere and the identity of the rural environment. New development projects often do not follow declared values of quality in residential areas and the vitality of an attractive public space, but are rather characterized by the hunt for profits, degrading the infrastructure of current rural settlements, the cohesion and the culture of the inhabitants. In practice, there is a lack of the all-embracing approach, individual partial projects are not coordinated and often results in tensions and conflicts. However, recent trends have shown a certain progress in developers' thinking and strategies, caused mainly by the oversaturation of the real estate market. Their aim is to reflect the future users' needs, to distinguish their residential projects from the others and to offer added value in the form of a park, public space etc.

The aim of this article is to evaluate the contemporary development of the residential function in the suburban rural areas of Bratislava, to point out to the main problems and possibilities of the regulation of new constructions for the creation of a fully-fledged urban area.

Keywords:

rural settlements; suburbanization; urban development; quality of the built-up environment; commercialization of the territory

SOPIROVÁ, Alžběta. BRADOVÁ, Ivana (2018). Verejná scéna v suburbánných vidieckych sídlach. In: KUGL, Jiří, ed. *Člověk, stavba a územní plánování 11*. ČVUT v Praze, Fakulta stavební. pp. 52-69. ISBN 978-80-01-06482-5. ISSN 2336-7687.

Článek je licencován pod licenci Creative Commons BY-NC-ND 4.0 (Uveďte autora-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní). Licenční podmínky: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.cs>

1 Úvod

1.1 Stav problematiky na Slovensku

Rozvoj sídelnej štruktúry sa na Slovensku, za posledných dvadsať rokov, vyznačuje zvýšenou intenzitou decentralizačných tendencií, ktoré majú dopad na územia ležiace v zázemí miest, vrátane vidieckych sídiel. Podstatnými prejavmi tohto procesu sú zmeny v priestorovom premiestňovaní obyvateľstva – únik obyvateľov z jadra mesta na jeho okraj a do zázemia, zvyšovanie miery urbanizácie prímestskej zóny a urbanizácia okolitej krajiny. Suburbanizácia v súčasnosti mení priestorovú organizáciu sídiel, ale aj spôsob života ich obyvateľov a sociálne prostredie. Ovplyvňovanie tohto procesu z pozície štátu, VÚC a obcí nie je dostatočné. V dôsledku neriešenia problémov a neregulovania novej výstavby mnohé „necitlivé urbanistické zásahy, často spojené so živelnou výstavbou, menia rokmi vytváranú kontinuitu a stabilitu krajiny“ (Sopirová, 2012).

Dynamický, ale často aj spontánny rozvoj, zasahuje priestor v zázemí väčších miest, pozdĺž hlavných dopravných koridorov a v ich optimálnej dostupnosti, v ktorom sa najviac prejavuje proces suburbanizácie. Voľný vidiecky priestor je obsadzovaný novými funkciami, ktoré využívajú špecifické výhody tohto územia. Proces suburbanizácie, ovplyvnený vznikom trhového prostredia, výrazne zasiahol vidiecke sídla, ležiace v zázemí veľkých miest. Tieto sa stali atraktívnymi lokalitami so zvýšenou investičnou aktivitou. Intenzita dosahu účinnosti priestorového rozpínania jadra mesta do zázemia je závislá od pozície sídla v štruktúre osídlenia, veľkosti, atraktivity a hospodárskej dynamike rozvoja územia.

Rozvoj pôvodne malých vidieckych sídiel sa prejavil nekontrolovaným, kvantitatívnym, extenzívnym rastom - prerastaním a obrastaním pôvodného územia novými štruktúrami, ktoré menia prioritnú funkciu sídla z poľnohospodárskej na rezidenčnú. Neusmerňované rozpínanie priestorovej štruktúry vidieckych sídiel do okolitej krajiny, charakteristické nekoncepcnosťou novej výstavby, degraduje prírodné prostredie. Snaha investorov o čo najrýchlejšie prispôbenie sa novým spoločenským požiadavkám často vedie k obchádzaniu doteraz platných zásad pre reguláciu a koordináciu rozvoja územia. Mnohé zrealizované urbanistické zámery ignorujú prirodzeným vývojom formovanú logiku vzájomných vzťahov a väzieb, ako aj hierarchiu vnútorných priestorov sídla. V okrajových častiach vidieckych sídiel, ležiacich v zázemí miest, sa budujú novodobé lokality, akési „prechodné územia“, ktoré sa vyznačujú:

- miešaním mestských a vidieckych znakov,
- rôznou mierou urbanity a rurality,
- prelínaním rôznorodých sociálnych a kultúrnych charakteristík,
- diferencovanou mierou sebestačnosti alebo naopak závislosti na pôvodnom sídle.

Vznikajúce rezidenčné štvrte vytvárajú akési izolované, uzavreté „ostrovy“, obkolesené poľnohospodárskou pôdou, ktoré pôsobia viac chaoticky, či individualisticky. Výstavba v nich sa realizuje často živelne, bez jasnej koncepcie, vzájomnej funkčnej a prevádzkovej väzby na pôvodnú štruktúru obce, ako aj okolité investičné zámery. Pri preferovaní ekonomických kritérií jednotlivých investorov, bez spoločnej koordinovanosti výstavby, sa podľa Karla Maiera uplatňuje princíp, ktorý možno charakterizovať slovami „kdo dŕív príjde...“ či „dochází navíc k využití většiny výhod a hodnot území počátečními investory“. (Maier a kol., 2012, s.65). Dôsledkom funkčnej nekomplexnosti až monofunkčnosti nových rezidenčných zón dochádza k „parazitovaniu“ na existujúcej dopravnej a technickej infraštruktúre, občianskej vybavenosti a verejných priestorov, vrátane plôch zelene. Zvýšená záťaž na existujúcu infraštruktúru, ktorá nebola dimenzovaná na nové kapacity, kvantitatívne a aj kvalitatívne nepostačujúca základná obchodná, školská a zdravotnícka vybavenosť, vyvoláva vynútené investície, ale aj neželané napätie a strety v území.

Absencia aktívnych verejných priestorov s funkčnou a významovou diferenciáciou sa prejavuje neurčitou sociálno-priestorovou identifikáciou nových obyvateľov s lokalitou. Nové územia sú obsadzované hlavne mestskou klientelou, ktorej predstavy o kultúre bývania a trávení voľného času sa líšia od domáceho obyvateľstva.

Kvantitatívny rast nových rezidenčných zón, často neodzrkadľuje developermi deklarovanú „novú kvalitu bývania“ v pokojnom vidieckom prostredí. Predpokladom pre vytváranie identity a jedinečnej atmosféry, „génia loci“ danej vidieckej lokality je existencia atraktívnych a aktívnych verejných priestorov, ktoré sa spolupodieľajú na vytváraní jej verejnej scény. V spoločnosti pretrváva názor, že novopostavené rezidenčné lokality v zázemí mesta sú výsledkom presunu majetnejších Bratislavčanov, realizujúcich svoje predstavy o kvalitnejšom bývaní v bezpečnejšom a estetickjšom prostredí. Suburbia sa tak ustanovili nielen ako exkluzívny typ sídelnej štruktúry, ale tiež ako predmet triedne formovanej túžby a vkusu, ako silný kultúrny vzor, ktorý vznikol na základe hodnôt vyššej strednej triedy“ (Galčanová 2012).

Na mieste je teda zásadná otázka: Poskytujú zrealizované obytné zóny, vo vidieckych sídlach ležiacich v zázemí miest takú kvalitu bývania, akú deklarujú developeri? Ved' sen o pokojnom bývaní a dedinskej romantike sa premenil na každodenný boj s dopravnými zápchami. Napriek tomu neustále pretrváva tlak zo strany investorov na ďalšie obsadzovanie voľných nezastavaných priestorov.

obr. 2 - Živelná výstavba v okrajovej časti obce Dunajská Lužná

1.2 Ciele výskumu, predmet skúmania , hypotézy

Predmetom výskumu sú vidiecke sídla ležiace v juhovýchodnej suburbanizačnej aglomerácii Bratislavy, v Dunajskostredskej sídelnej rozvojovej osi.

Ciele a hypotézy výskumu sú zamerané na:

- overovanie vplyvu lokalizačného faktora na rozvoj vidieckych sídiel, ležiacich v zázemí Bratislavy,
- porovnanie a vyhodnotenie percentuálneho zastúpenia verejných priestorov na úrovni celej štruktúry vidieckeho sídla a v zrealizovaných rozvojových zámeroch.

Následne po vyhodnotení ukazovateľov, boli stanovené priemerné percentuálne hodnoty verejných priestorov vo vidieckych sídlach.

2 Teoretický základ

Proces suburbanizácie sa začal prejavovať v druhej polovici dvadsiateho storočia najmä v USA. Už v tomto čase možno nájsť úspešné realizácie predmestí od Ateliéru A5 (Halen, Flamatt, Halmatt), A.L.T.-Architektov (Unhošť) a mnohých iných, ktorí pri navrhovaní nových rozvojových lokalít brali ohľad na súkromie ich budúcich obyvateľov a na vytváranie verejných priestorov pre živé aktivity v území (Hnilička, 2012, s. 87,92). Tento rastúci trend teda v rámci minulých súvislostí nemožno nazývať novým v pravom slova zmysle.

Medzinárodné publikácie, ktoré porovnávajú procesy v postsocialistických krajinách, napr. Stanilov Stanilov, K. and Sýkora, L. (2014), sa hodnoteniu situácie na Slovensku vyhýbajú.

Z hľadiska podobnej dynamiky a aktuálnej intenzity prebiehajúcich procesov suburbanizácie, sú zaujímavé výsledky skúmania v Česku, kde sa tejto problematike venovala pozornosť od začiatku 21. storočia, na rozdiel od krajín západnej Európy, či dokonca USA, kde tento proces prebiehal už od 50. rokov minulého storočia. Suburbanizáciou, ako procesom premeny fyzických štruktúr sídiel ležiacich v zázemí miest, ktorý je sprevádzaný sociálnymi zmenami, sa vo vedeckých prácach zaoberajú sociálni geografi Martin Ouředníček, Petra Špačková, Jakub Novák (Ouředníček, Špačková, Novák, 2013) a Luděk Sýkora (Sýkora, 2003), Posová D. (Posová, Sýkora 2011).

V tomto kontexte vystupuje do popredia anglický pojem „urban sprawl“, ktorý sa prekladá ako rozlievanie, rozťahovanie mesta a najčastejšie sa spája s prebiehajúcimi procesmi expanzie na predmestie, čo architekt Pavel Hnilička vysvetlil a nazval „sídelnou kašou“ (Hnilička, 2012).

Na Slovensku sa podrobne dekoncentračnými tendenciami a jeho dopadmi na sociálno-demografickú štruktúru sídiel zaoberajú sociológovia Peter Gajdoš, Katarína Moravanská (Gajdoš, Moravanská, Falt'an, 2009) a Ľubomír Falt'an (Falt'an, Strussová, Kostlán, Falt'anová, Sopiřová 2011) a sociálni geografi (Šveda, 2012, Matlovič, 2004, Michálek – Podolák, 2011).

Problematike verejných priestorov v urbánných a rurálnych štruktúrach, s dôrazom na vyzdvihnutie atmosféry sídla, sa na európskej úrovni venujú projekty obnovy a rozvoja miest a obcí, napr. Niederösterreich Dorferneuerung, 2016. Súčasnú výskumy českých a slovenských autorov (Baše, 2006; Hnilička, 2012; Melcerová – Kollár, 2012; Vítková etc.) poukazujú na veľký význam komplexnosti riešenia obytných zón, s dôrazom na zastúpenie verejných priestorov ako kľúčových atribútov udržateľnosti.

3 Metodológia

3.1 Hypotézy

Na začiatku výskumu boli stanovené nasledovné hypotézy:

- predpokladá sa, že dopravná dostupnosť lokality a kvalita krajinného prostredia hrajú prioritnú úlohu pri rozvoji vidieckeho sídla ležiaceho v zázemí Bratislavy,
- predpokladá sa, že novopostavené lokality majú percentuálne nižšie zastúpenie aktívnych a živých verejných priestorov ako existujúca zastavaná štruktúra obce.

3.2 Použité metódy

Výskum bol realizovaný v troch fázach spracovania:

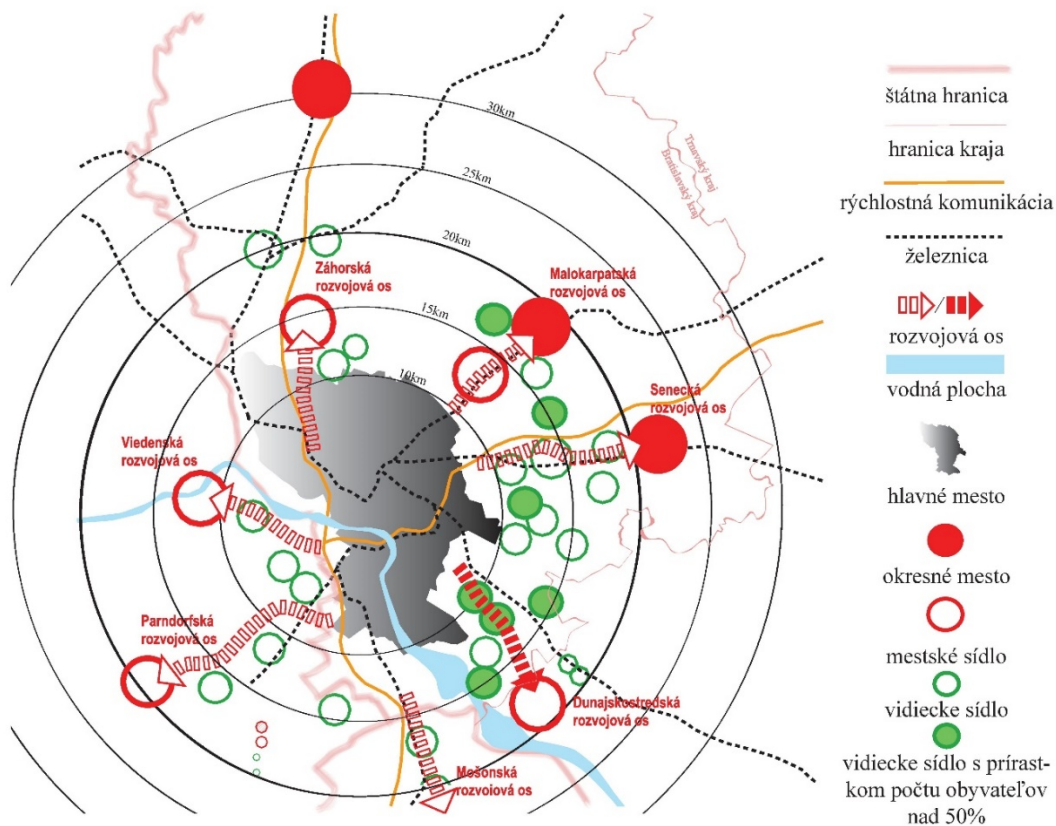
- 1. fáza: Výber lokalít (modelových území)
Výskum bol aplikovaný na ôsmich, veľkostne rôznych, vidieckych sídlach, ktoré ležia v aglomeračnom priestore mesta Bratislavy. Výber závisel od pozície sídla vzhľadom na dostupnosť komunikačných koridorov a prírodné atraktivity územia. Základným kritériom pre výber modelových území bol navrhovaný rozvoj sídla zakotvený v platnom územnom pláne. Ako podkladové vstupné materiály pre výber lokalít, vzájomné porovnávanie a vyhodnotenie zvolených ukazovateľov boli použité územné plány obcí, zón, urbanistické štúdie, orto-fotomapy, klasické štatistické analýzy a vlastné terénne prieskumy v území.
- 2. fáza: Porovnávanie a vyhodnocovanie zvolených ukazovateľov - kvantitatívnych parametrov modelových vidieckych sídiel za obdobie rokov 1996 až 2016:
 - prírastky počtu obyvateľov,
 - plošné prírastky / úbytky poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy v katastrálnych územiach obcí,
 - percentuálny pomer výmery zastavaného územia obce, navrhovaných a zrealizovaných rozvojových zámerov, ktoré ležia mimo intravilánu obce,

- percentuálne zastúpenie aktívnych a neaktívnych verejných priestorov v zastavanom území obce a v zrealizovaných rozvojových zámeroch.
- 3 . fáza: Interpretácia výsledkov a odporúčaní prostredníctvom komparácie a logických metód.

3.3 Priestorové vymedzenie predmetu skúmania

Bratislavská aglomerácia, kde žije približne 680 tisíc obyvateľov, patrí na Slovensku k priestorom ekonomicky najrozvinutejším, ale aj najintenzívnejšie atakovaným novými investičnými zámermi. Rozvoj tohto priestoru sa realizuje pozdĺž hlavných dopravných koridorov a sídelných rozvojových osí, vrátane cezhraničných, na území Maďarska a Rakúska (obr. 2):

- Seneckej - obce Ivanka pri Dunaji, Bernolákovo, Veľký Biel, Chorvátsky, Slovenský Grob a Nová Dedinka
- Dunajskostredskej – obce Rovinka, Dunajská Lužná, Kalinkovo, Hamuliakovo, Miloslavov, Kvetoslavov, Hviezdoslavov, Most pri Bratislave a Štvrtok na Ostrove,
- Malokarpatskej – mesto Svätý Jur a obec Limbach
- Záhorskej – sídla Stupava, Marianka, Borinka, Zohor a Lozorno
- cezhraničných :
- Viedenskej – mesto Hainburg an der Donau a obce Berg, Wolfsthal, Deutsch Jahrndorf, Deutsch Altenburg etc.
- Parndorfskej –Kittsee, Pama, Gattendorf etc.
- Mošonskej – mesto Mosonmagyaróvár a obce Rajka, Bezanye a Hegyeshalom

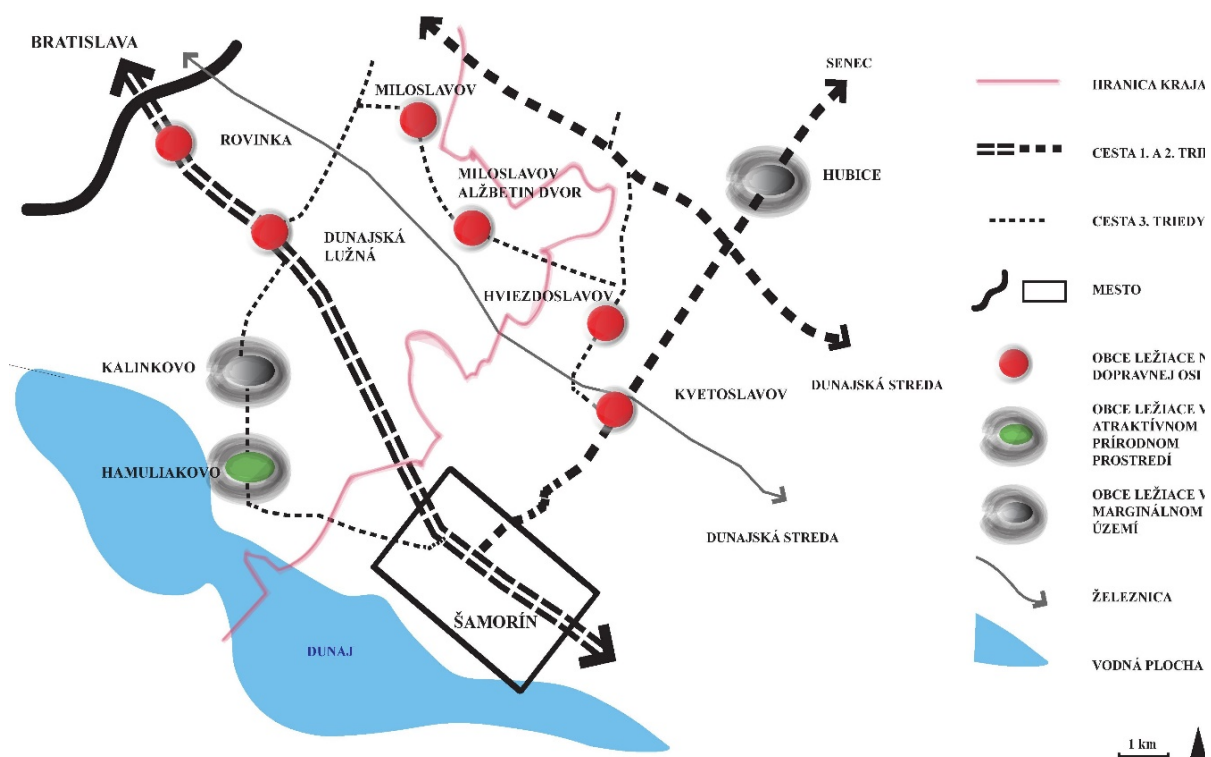
obr. 2 – Rozvoj bratislavskej aglomerácie pozdĺž hlavných dopravných a sídelných rozvojových osí

Rozvoj rezidenčnej funkcie zaznamenal najväčší rozmach v sídlach, ktoré ležia pozdĺž Dunajskostredskej sídelnej rozvojovej osi. Rozprestiera sa v rovinnom území Podunajskej nížiny, ktoré bolo v minulosti a je aj v súčasnosti intenzívne poľnohospodársky využívané.

V tomto priestore sa skúmali vidiecke sídla diferencovanej veľkosti podľa počtu obyvateľov, z hľadiska ich polohového potenciálu a pozície, ktorú zaberajú v sídelnej štruktúre.

Sledované vidiecke sídla ležia (obr. 3):

- na nosnom regionálnom dopravnom koridore Bratislava - Dunajská Streda alebo v jeho optimálnej dostupnosti
 - cestnom (sídla: Rovinka, Dunajská Lužná),
 - železničnom (sídla: Hviezdoslavov, Miloslavov, Kvetoslavov),
- v tieni nosného regionálneho dopravného koridoru, ale v atraktívnom prírodnom alebo kultúrnom prostredí (sídlo: Hamuliakovo),
- v marginálnych (okrajových) územiach (sídla: Kalinkovo, Hubice).

obr. 3 – Schéma lokalizácie a pozície modelových vidieckych sídiel v sídelnej štruktúre

Z hľadiska dopravnej dostupnosti majú sídla Dunajská Lužná a Rovinka výnimočné postavenie, nakoľko ležia najbližšie k mestu Bratislava, na regionálnom cestnom ťahu. Tieto výhody im však nezaručuje rýchle spojenie s mestom, nakoľko intenzita dopravy je vysoká a cesty sú nadmerne vyťažené a poddimenzované. Naopak sídla Hviezdoslavov, Miloslavov a Kvetoslavov využívajú prostredníctvom železničnej trate ekologickú integrovanú prímestskú dopravu, ktorá im zaručuje podstatne rýchlejší a spoľahlivejší prístup do centra mesta. Z obcí, ktoré sa nachádzajú mimo hlavných dopravných koridorov Hamuliakovo, Kalinkovo a Hubice, najväčší rozvoj zaznamenalo Hamuliakovo. Nepriaznivé dopravné napojenie je kompenzované lokalizáciou v atraktívnom prírodnom prostredí vodnej zdrže Hrušov na Dunaji. Pripravená na spustenie je osobná lodná doprava, ktorá zabezpečí spojenie obce Hamuliakovo s centrom Bratislavy.

3.4 Definovanie verejného priestoru

V súčasne platnej slovenskej legislatíve nenájdeme definovaný pojem verejný priestor. Zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku „v určitej významovej modifikácii definuje pojem 'verejně priestranstvo' ako verejnosti prístupné pozemky vo vlastníctve obce v súvislosti so stanovením miestnych poplatkov“ (Kadášová, 2017). Za verejný priestor pre účely nášho výskumu považujeme každý otvorený priestor pod šírou oblohou vymedzený existujúcou a navrhovanou hranicou zastavaného územia sídla bez zohľadňovania majetkových vzťahov, ktorý je prístupný verejnosti. Za verejne prístupný ho považujeme aj vtedy, keď má voľný vstup po celý deň alebo väčšiu časť dňa.

Verejné priestory z hľadiska skúmania kvantitatívnych znakov člení na:

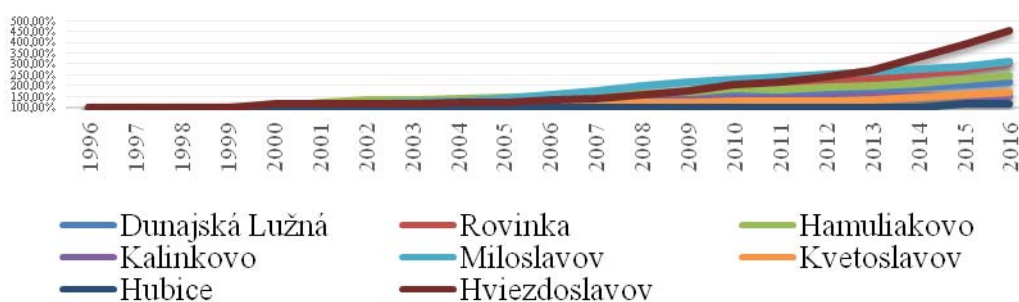
- Aktívny v ktorom je podstatný jeho spoločenský a stretávací význam : zhromažďovacie priestory, koridory komunikácií (ulice, chodníky, sprievodná zeleň), parky (plochy s vegetačnými úpravami s výmerou nad 0,5ha) ;
- Neaktívny, do ktorého sa zaradili ostatné „zvyškové“ priestory s funkciou športovo-rekreačnou a verejnej zelene, vyhradenej zelene s časovou obmedzenosťou prístupu pre verejnosť (cintoríny, areálová zeleň zariadení občianskej vybavenosti) a zeleň so špecifickou ochrannou a izolačnou funkciou (legislatívne definované ochranné pásma).

4 Výskum

Medzi dôležité ukazovatele rozvoja vidieckeho sídla radíme celkové prírastky alebo úbytky počtu trvalo bývajúcich obyvateľov a plošnej výmery poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy za ostatných dvadsať rokov. Keďže štatistické údaje nie sú presné z viacerých objektívnych dôvodov, vplyv lokalizačného faktora na rozvoj sídla sme skúmali v modelovom území aj porovnávaním výmery zrealizovaných rozvojových lokalít s pôvodným zastavaným územím obce, vymedzeným hranicou intravilánu. Za kvalitatívne ukazovatele priestoru sídla považujeme aj ich percentuálne zastúpenie v rámci urbanistickej rurálnej štruktúry a ich typologickú rozmanitosť v podobne rovnakom zastúpení. Ich vitalita a veľkosť majú nemalý vplyv na kvalitu života obyvateľov v nej žijúcej.

4.1 Vyhodnotenie demografie obyvateľov za ostatných dvadsať rokov

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva v rokoch
1996-2016

graf 1 – Prehľad stavu a prírastku trvale bývajúceho obyvateľstva v rokoch 1996-2016 (údaje sú k 31.12. daného roku)

Celkové prírastky počtu obyvateľov v skúmaných sídlach za ostatných 20 rokov (graf č. 1 a tab. 1) potvrdzujú, že dopravná dostupnosť mesta železničnou a cestnou dopravou, sa javí ako prioritný faktor pre usídlenie sa nových obyvateľov (Hviezdoslavov – prírastok o 453,9%, Miloslavov – 309,5%, Rovinka –305,5%, Dunajská Lužná – 217,6%,

Kvetoslavov 170,1%), Naopak tab. 1 dokazuje, že z hľadiska rozvoja obce, atraktívne krajinné prostredie (Hamuliakovo – prírastok obyvateľov 244,7%) alebo okrajové, kľudné vidiecke územie (Kalinkovo – 149,5% a Hubice –118,0%), nepredstavujú najdôležitejšie lokalizačné faktory.

Rok	Dunajská Lužná	Rovinka	Hamuliakovo	Kalinkovo	Miloslavov	Kvetoslavov	Hubice	Hviezdoslavov
1996	2818	1205	798	856	786	755	506	297
1997	2835	1206	800	858	803	778	503	307
1998	2866	1200	843	865	799	777	496	323
1999	2866	1217	860	854	803	795	490	329
2000	2892	1233	869	860	860	805	502	338
2001	2944	1277	975	913	875	818	509	345
2002	3009	1301	1036	915	907	827	504	345
	+191 (+6,78%)	+96 (+7,97%)	+238 (+29,82%)	+59 (+6,89%)	+121 (+15,39%)	+72 (+5,94%)	-2 (-1,4%)	+48 (+16,16%)
2003	3049	1309	1068	937	948	838	510	343
2004	3136	1368	1108	957	999	858	510	359
2005	3236	1450	1148	986	1105	862	510	369
2006	3428	1503	1205	1037	865	878	513	392
2007	3650	1631	1268	1068	1372	917	523	408
2008	3962	1837	1277	1105	1537	932	546	476
2009	4222	2039	1356	1141	1670	947	559	525
	+1172 (+38,47%)	+730 (+55,77%)	+288 (+26,97%)	+204 (+21,77%)	+722 (+76,16%)	+109 (+13,01%)	+49 (+9,61%)	+182 (+53,06%)
2010	4486	2241	1457	1193	1790	963	570	609
2011	4636	2382	1455	1177	1856	954	567	643
2012	4904	2600	1521	1231	1965	976	569	717
2013	5195	2762	1575	1259	2054	1023	563	803
2014	5536	3021	1674	1278	2134	1104	576	974
2015	5794	3262	1803	1273	2265	1207	595	1153
2016	6133	3681	1953	1278	2433	1284	597	1348
	+1647 (+36,71%)	+1140 (+64,25%)	+496 (+34,04%)	+85 (+7,12%)	+643 (+35,92%)	+321 (+33,33%)	+27 (+4,73%)	+739 (+121,34%)
Celkový prírastok počtu obyv.	+3315 (+217,6%)	+2476 (+305,5%)	+1155 (244,7%)	+422 (+149,5%)	+1647 (+309,5%)	+529 (+170,1%)	+91 (+118,0%)	+1051 (+453,9%)

tab. 1 – Prehľad prírastku (+) a úbytku (-) trvale bývajúceho obyvateľstva v sledovanom časovom období rokov 1996-2016 (údaje sú k 31.12. daného roku)

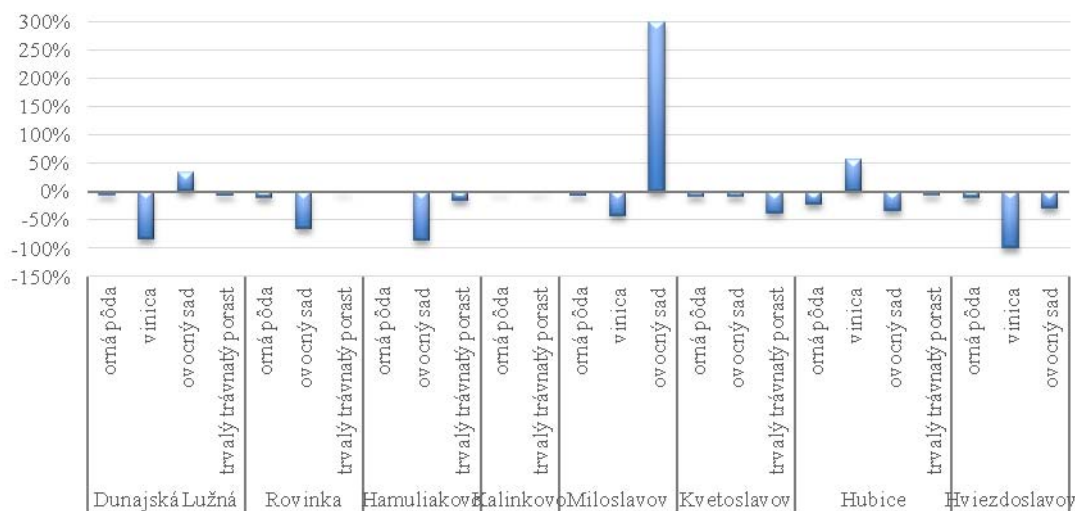
Suburbanizačný proces v bratislavskej aglomerácii, vzhľadom na spoločensko-politickú situáciu a ekonomické podmienky prebiehal v troch časových etapách (tab. 1):

- 1996 – 2002 proces suburbanizácie sa pomaly rozbieha „kdy počet dokončených bytů v rodinných domech poprvé od války převyšuje počet dokončených bytů v domech bytových“ (Maštálka, Robová, 2016),
- 2002 – 2009 obrovský rozmach novej výstavby, podporený dostupnými hypotekárnymi úvermi,
- 2002 – 2016 všeobecne deklarovaný útlm z dôvodu presýtenia trhu sa nepotvrdil, nakoľko v modelových obciach sledujeme výrazný nárast počtu obyvateľov (tab. 1).

Údaje v tab. 1 však môžu byť mierne skreslené, nakoľko v rokoch 1996-2009 sa veľká časť nových obyvateľov neprihlásila k trvalému pobytu vo vidieckom sídle. Po roku 2010 samosprávy obcí pristúpili k sankcionovaniu neprihlásených obyvateľov, čo sa mohlo premietnuť do sledovaných štatistických údajov.

4.2 Vyhodnotenie prírastku a úbytku poľnohospodárskej pôdy za ostatných dvadsať rokov

Poľnohospodárska pôda v rokoch 1996-2016

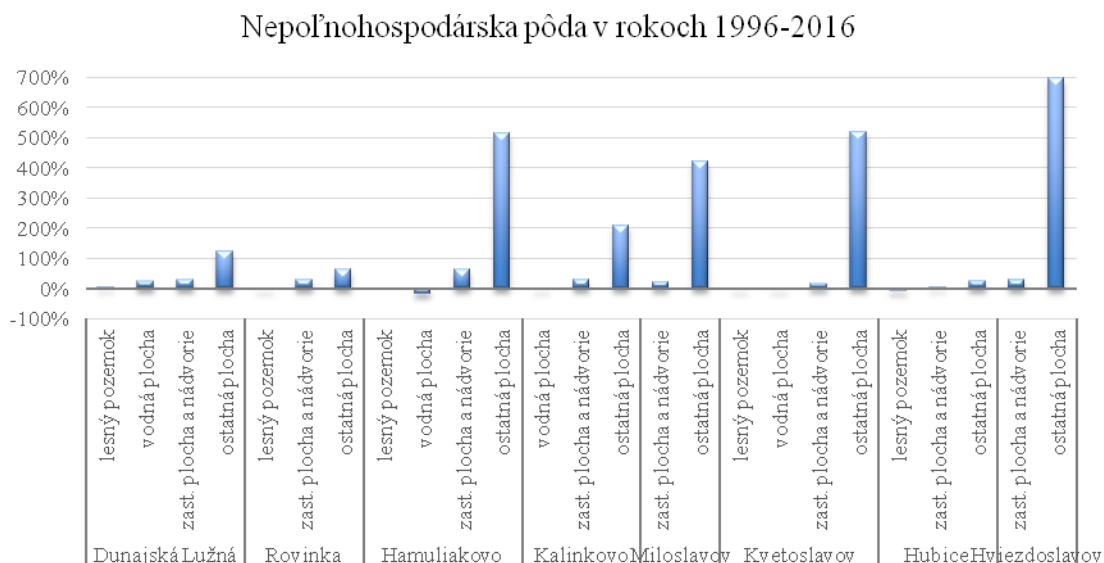

graf 2 – Percentuálny úbytok/prírastok poľnohospodárskej pôdy v modelových vidieckych sídlach za obdobie rokov 1996-2016

Ďalším dôležitým ukazovateľom je analýza dopadov na funkčné zmeny poľnohospodárskej krajiny v sledovanom území, s cieľom zachytiť skryté súvislosti. Výmera poľnohospodárskej pôdy v rokoch 1996-2017 zaznamenala vo všetkých sledovaných vidieckych sídlach úbytok (graf 2). Výnimkou je obec Miloslavov, kde pribudli o 300% ovocné sady oproti roku 1996. Zdôvodňuje sa to tým, že v katastrálnych územiach obcí Miloslavov a Dunajská Lužná je aktívne poľnohospodárske družstvo, ktoré má dlhodobú tradíciu v pestovaní jabloní.

obr. 4 – Extenzívny rozvoj skúmaných vidieckych sídiel na plochách poľnohospodárskej pôdy

graf 3 – Percentuálny nárast výmery nepoľnohospodárskej pôdy v modelových vidieckych sídlach za obdobie rokov 1996-2016

Logicky sa dá dedukovať, že prírastky nepoľnohospodárskej pôdy v modelových vidieckych sídlach v rokoch 1996-2016, ktoré dokumentuje graf 3, súvisia s rozvojom navrhnutým v územnoplánovacej dokumentácii. V rámci územného plánu obce poľnohospodárska pôda pod zadefinovanými rozvojovými zámermi, bola však preradená do zastavanej ale najmä ostatnej pôdy, ako územná rezerva pre novú výstavbu.

Obec	Poľnohospodárska pôda		Nepoľnohospodárska pôda			
	úbytku (-) výmery v katastrálnom území obce v rokoch 1996-2016 v %	úbytok výmery v rokoch 1996-2016 na 1ob./m ²	Zastavané plochy		Ostatné plochy	
			prírastok(+) výmery v kat. území obce v rokoch 1996-2016 v %	prírastok výmery v rokoch 1996-2016 na 1 ob./m ²	prírastok(+) výmery v kat. území obce v rokoch 1996-2016 v %	prírastok výmery za roky 1996-2016 na 1 ob. /m ²
Dunajská Lužná	-6,59	-259	+ 30,20	+294	+121,78	+185
Rovinka	-9,02	-178	+29,47	+112	+61,05	+113
Hamuliakovo	-19,08	-433	+62,38	+128	+515,23	+830
Kalinkovo	-2,46	-130	+29,63	+126	+208,54	+276
Miloslavov	-5,29	-193	+21,53	+71	+421,68	+121
Kvetoslavov	-8,94	-498	+13,88	+88	+518,36	+411
Hubice	-3,16	-232	+4,52	+34	+24,91	+204
Hviezdoslavov	-8,40	-569	+27,29	+139	+696,13	+382
Priemer	-7,86%	-311,5	+27,36%	+124	320,96%	315,3

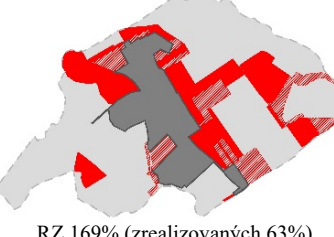
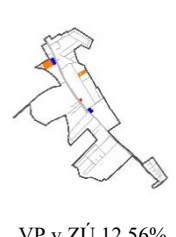

tab. 2 – Priemerný percentuálny a plošný prírastok (+) a úbytok (-) poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy v skúmaných modelových sídlach za obdobie rokov 1996-2016

Výskumom sme zistili, že v modelových vidieckych sídlach v rokoch 1996-2016 (v porovnaní s rokom 1996):

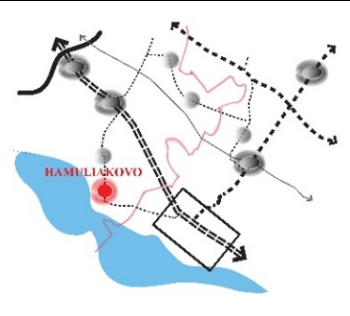
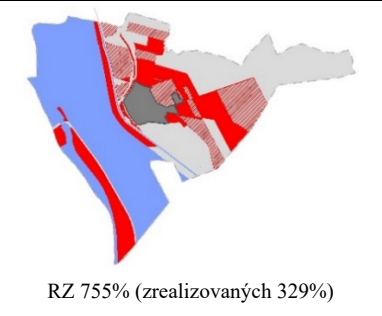

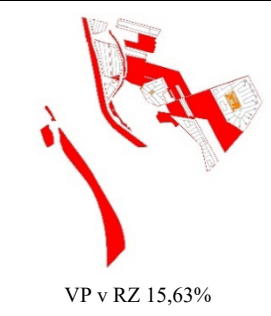

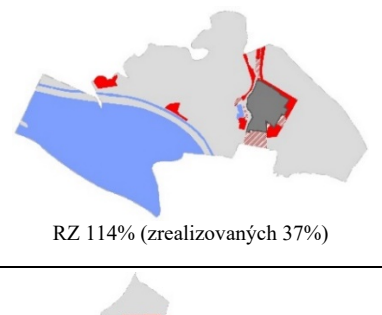
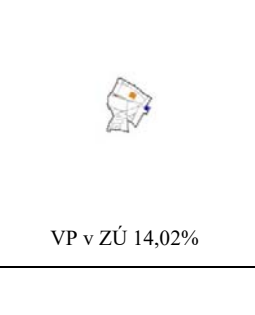
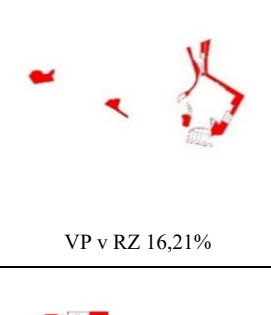
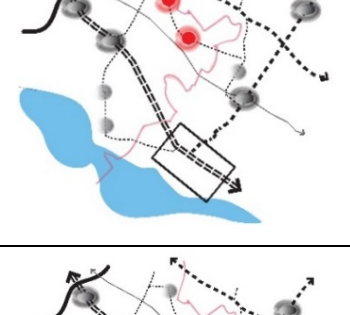
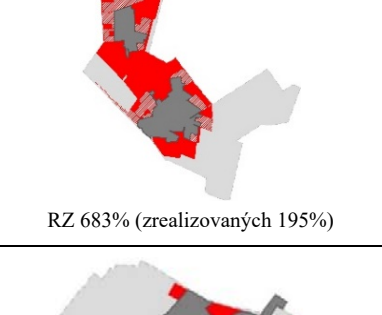
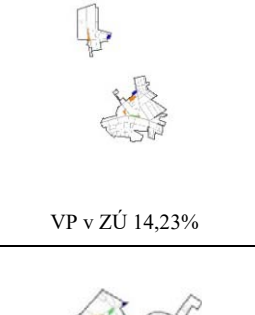
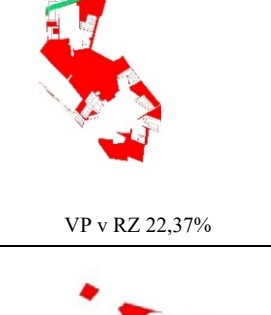
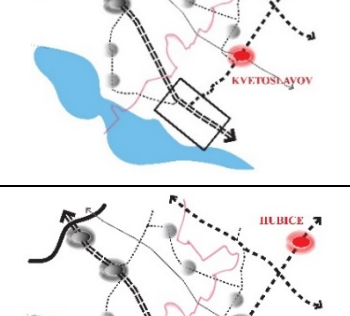
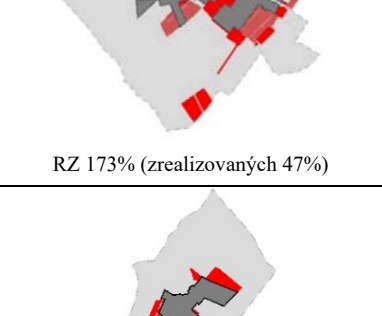
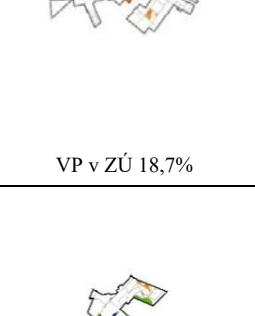
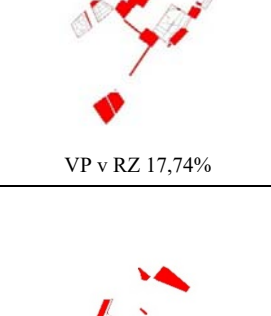
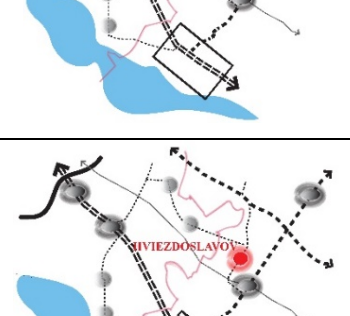
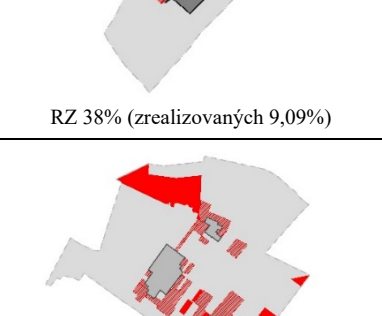
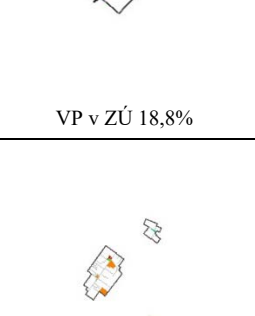
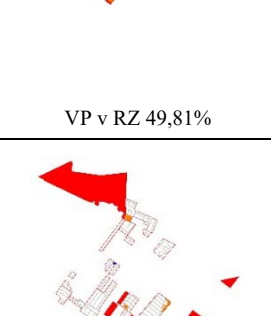
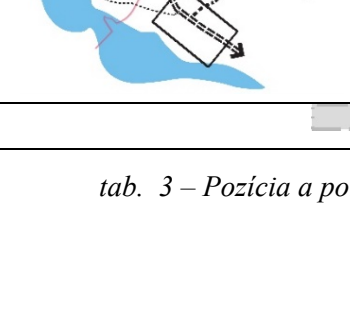
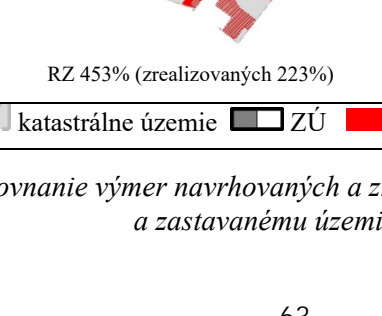
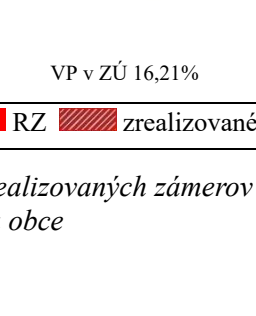
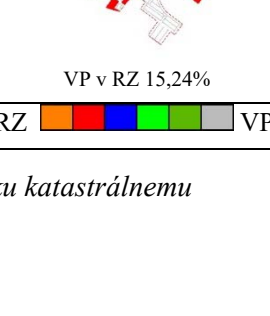

- priemerná výmera poľnohospodárskej pôdy klesla:
 - o 7,86% (od 19,06% v obci Hamuliakove po 2,46% v Kalinkove)
 - na 1 obyvateľa (stav obyvateľov k roku 2016) úbytok 7,86%, čo predstavuje 311,5 m²/obyv.
- priemerná výmera nepoľnohospodárskej pôdy stúpla:
 - zastavané plochy o 27,36% (od 62,38% v obci Hamuliakovo po 4,52% v obci Hubice), na 1 obyvateľa o 27,36%, čo predstavuje 124 m²/obyv.
 - ostatné plochy stúpili o 320% (od 696,13 % v obci Hviezdoslavov po 24,91% v obci Hubice), na 1 obyvateľa o 320,96%, čo predstavuje 315,3 m²/obyv.

4.3 Porovnanie výmery zastavaného územia a rozvojových zámerov obce

Nasledujúca tabuľka č. 3 zobrazuje porovnanie výmery zastavaného územia obce k výmere rozvojových zámerov, ktoré predstavujú návrhové aj výhľadové lokality schválenej územno-plánovacej dokumentácie sídla. Vo výskume sme zohľadňovali aj lokalizačný faktor. Najvyšší podiel nových lokalít v katastrálnom území vykazuje obec zasadená v prírodnom území, Hamuliakovo, kde pri stopercentnej realizácii všetkých rozvojových zámerov, nastane 7,5 násobný nárast súčasného sídla, vymedzeného hranicou intravilánu obce k roku 1996. Extrémne hodnoty vykazujú aj obce ležiace v priamom kontakte so železničnou traťou, kde je navrhnutý v priemere 436%-ný rozvoj, čo znamená, že pôvodná veľkosť obce narastie štvornásobne. Najmenší navrhovaný rozvoj majú obce Hubice a Kalinkovo ležiace v marginálnej polohe, v priemere 76%. S narastajúcou rozlohou v extraviláne sídla priamoúmerne rastie aj percentuálny podiel ich zrealizovaných lokalít, pre ktoré je vydané územné rozhodnutie. Priemerný pomer rozlohy zastavaného územia k rozvojovým zámerom v modelovom území Dunajskostredskej rozvojovej osi je 1:3,2, pričom zrealizovaná je v súčasnosti necelá jedna tretina.

Lokalizácia	Zastavané územie a rozvojové zábery (ďalej RZ)	Verejné priestory v zastavanom území (ďalej VP v ZÚ)	Verejné priestory v rozvojových záberoch (ďalej VP v RZ)
	 RZ 156% (zrealizovaných 33%)	 VP v ZÚ 14,87%	 VP v RZ 19,4 %
	 RZ 169% (zrealizovaných 63%)	 VP v ZÚ 12,56%	 VP v RZ 10,71%

Verejná scéna v suburbánných vidieckych sídlach

	 RZ 755% (zrealizovaných 329%)	 VP v ZÚ 25,68%	 VP v RZ 15,63%
	 RZ 114% (zrealizovaných 37%)	 VP v ZÚ 14,02%	 VP v RZ 16,21%
	 RZ 683% (zrealizovaných 195%)	 VP v ZÚ 14,23%	 VP v RZ 22,37%
	 RZ 173% (zrealizovaných 47%)	 VP v ZÚ 18,7%	 VP v RZ 17,74%
	 RZ 38% (zrealizovaných 9,09%)	 VP v ZÚ 18,8%	 VP v RZ 49,81%
	 RZ 453% (zrealizovaných 223%)	 VP v ZÚ 16,21%	 VP v RZ 15,24%
 katastrálne územie ZÚ RZ zrealizované RZ VP			

tab. 3 – Pozícia a porovnanie výmer navrhovaných a zrealizovaných zámerov ku katastrálnemu a zastavanému územiu obce

4.4 Porovnanie verejných priestorov v zastavanom území a v rozvojových zámeroch

V nasledujúcej fáze výskumu sa pomocou komparácie vyhodnocovali verejné priestory v zastavanom území a v zrealizovaných rozvojových zámeroch. Výskumom sa prekvapujúco zistilo, že percentuálne zastúpenie aktívnych verejných priestorov v intraviláne obcí je v priemere nižšie ako podiel verejných priestorov v extraviláne sídla. V prípade vyššieho zastúpenia verejných priestorov však jednoznačne absentuje ich typologická rozmanitosť a v nových lokalitách dominuje výlučne cestný koridor. Máme za to, že vyšší podiel komunikácií v nových lokalitách (13,14%) ako v pôvodnom sídle (11,74%) súvisí s trhovým zámerom developerov dosiahnuť maximálny zisk s minimálnym možným kapitálom. Výsledkom tohto prístupu je dosiahnutie čo najväčšieho počtu stavebných pozemkov, s čím však vznikajú vyššie náklady na obslužné komunikácie a technickú infraštruktúru. Napriek tomu, že majú minimálnu legislatívnu dimenziu (4,5 až 5,5m), absenciu peších koridorov, sprievodnej zelene a zelene komunikácií s výhradnou dominanciou automobilovej dopravy (obr. 5), výskumom sme zistili, že oproti charakteru cestných koridorov v zastavanom území sídla je ich percentuálne zastúpenie stále vyššie, pravdepodobne z dôvodu ich výrazne dlhšieho trasovania v lokalite. Zaujímavou skutočnosťou je uzatváranie slepých komunikácií rampou, čím obyvatelia získavajú akúsi bezpečnú poloverejnú ulicu, ktorá supluje chýbajúci aktívny verejný priestor. Ekonomické a udržateľné sú také formy zástavby a „prstorové usporiadání, ktoré umožňuje čo nejefektívnejší obsluhu verejnými infraštruktúrami, teda také, kde na jedného obyv. alebo 1 byt pripadá čo najmenší dĺžka verejné komunikace.“ (Maier a kol., 2012, s. 167).

obr. 5 – Ukážky charakteru cestných koridorov v zrealizovaných rozvojových lokalitách modelového územia

OBEC	EXISTUJÚCE ZASTAVANÉ ÚZEMIE (16,81%)							
	Aktívny verejný priestor				Neaktívny verejný priestor			
	Spol. priestor	Cestný koridor	Park	Σ	Šport.-rekr. plochy	Špec. zeleň	Ochr. a izol. zeleň	Σ
								
Dunajská Lužná	0,03	9,22	0,16	9,41	4,8	0,66	0	5,46
Rovinka	0,07	9,99	0	10,06	1,91	0,59	0	2,5
Hamuliakovo	0,14	16,28	2,32	18,74	5,31	1,63	0	6,94
Kalinkovo	0,42	10,57	0	10,99	2,1	0,93	0	3,03
Miloslavov	0,05	11,61	0,16	11,82	1,66	0,75	0	2,41
Kvetoslavov	0	17,18	0,48	17,66	4,28	0,56	0	1,04
Hubice	0,07	9,61	0	9,68	4,31	0	4,26	8,57
Hviezdoslavov	0,48	9,47	0,36	10,31	5,56	0	0,34	5,9
PRIEMER	0,16	11,74	0,44	12,33	3,74	0,64	0,58	4,48

OBEC	ZREALIZOVANÉ ROZVOJOVÉ ZÁMERY (19,83%)							
	Aktívny verejný priestor				Neaktívny verejný priestor			
	Spol. priestor	Cestný koridor	Park	Σ	Šport.-rekr. plochy	Špec. zeleň	Ochr. a izol. zeleň	Σ
								
Dunajská Lužná	0	13,94	0	13,94	0	0	0	0
Rovinka	0	10,66	0	10,66	0,05	0	0	0,05
Hamuliakovo	0	13,09	0	13,09	2,54	0	0	2,54
Kalinkovo	0	16,21	0	16,21	0	0	0	0
Miloslavov	0	13,07	0	13,07	0	0	9,3	9,3
Kvetoslavov	0	14,37	0	14,37	0	0	0,37	0,37
Hubice	19,21	11,06	0	30,27	19,54	0	0	19,54
Hviezdoslavov	0	12,74	0	12,74	2,34	0,16	0	2,5
PRIEMER	2,4	13,14	0	15,54	3,1	0,02	1,2	4,29

tab. 4 – Vyhodnotenie verejných priestorov v zastavanom území a v rozvojových zámeroch

5 Záver a diskusia

5.1 Zhrnutie vyhodnotenia výsledkov

5.1.1 Hypotéza č.1 sa potvrdila

„Predpokladá sa, že dopravná dostupnosť a atraktivita prírodného krajinného prostredia, hrajú prioritnú úlohu pri rozvoji vidieckeho sídla.“

Prehľad prírastku počtu obyvateľov v skúmaných územiach za sledované obdobie rokov 1996-2016 z hľadiska polohy vidieckeho sídla:

- pri regionálnej železničnej trati : Hviezdoslavov 453,9%, Miloslavov 309,5% a Kvetoslavov 170,1%
- pri regionálnom cestnom ťahu : Rovinka 305,5%, Dunajská Lužná 217,6%
- v aktívnom krajinnom prostredí : Hamuliakovo 244,7%
- v marginálnych územiach : Kalinkovo 149,5%, Hubice 118,0%

Sledovaním nárastu počtu obyvateľov v modelových vidieckych sídlach za posledných dvadsať rokov sme dospeli k záveru, že polohový potenciál má podstatný vplyv na rozvoj. Dokazuje to aj vyšší počet prisťahovaných obyvateľov vo vidieckych sídlach ležiacich pozdĺž hlavných koridorov dopravy a v krajine atraktívnom prostredí v porovnaní s ostatnými marginálnymi územiami.

5.1.2 Hypotéza č.2 sa nepotvrdila

„Predpokladá sa, že novopostavené lokality majú percentuálne nižšie zastúpenie aktívnych a živých verejných priestorov ako existujúca zastavaná štruktúra obce.“

Vyhodnocovaním kvantitatívnych parametrov aktívnych a neaktívnych verejných priestorov v modelových vidieckych sídlach sa zistilo :

- aktívne verejné priestory v zrealizovaných obytných zónach majú v priemere vyššie percentuálne zastúpenie (15,54%) ako v pôvodnej zastavanej štruktúre obce (12,33%) a vyznačujú sa nasledovnými charakteristikami:
 - absentujú aktívne verejné priestory v tradičnom ponímaní:
 - spoločensko-zhromažďovacie priestory , námestia
 - parkovo upravené plochy, s funkciou dotvárania vnútorného prostredia
 - dominujú najmä cestné koridory, ktoré v priemere dosahujú vyššie percentuálne zastúpenie (13,14%) ako v pôvodnej zastavanej štruktúre obce (11,74 %)
- neaktívne verejné priestory v zrealizovaných obytných zónach majú v priemere podobné percentuálne zastúpenie (4,29%) ako v pôvodnej zastavanej štruktúre obce (4,48%) a vyznačujú sa nasledovnými charakteristikami:
 - športovo-rekreačné plochy majú v priemere porovnateľné percentuálne zastúpenie v nových obytných zónach (3,1%) ako v pôvodnej zastavanej štruktúre obce (3,74%)
 - plochy špeciálnej zelene a ochrannno-izolačnej zelene majú v priemere rovnaké percentuálne zastúpenie v nových rozvojových lokalitách ako v pôvodnej štruktúre obce (0,61%), avšak v prípade rozvojových zámernov ide o vyššie zastúpenie plôch ochrannnej a izolačnej zelene

Výskumom sme zistili, že nové obytné zóny majú percentuálne vyššie zastúpenie aktívnych verejných priestorov, v ktorých však úplne absentujú spoločenské priestory a dominujú najmä dopravnno-obslužné funkcie.

5.2 Nadväznosť na ďalší výskum

Medzi základné funkčné urbanistické problémy nových obytných štruktúr zaradujeme „kvantitatívne a často aj kvalitatívne nepostačujúcu základnú vybavenosť - obchody, školy a zdravotnícka vybavenosť“ (Sopiřová, Štefancová, Bařová, Görner, 2017; vlastný preklad). Pri extrémne exponovanom náraste počtu obyvateľov v modelových sídlach považujeme za vhodné venovať pozornosť aj ostatným čiastkovým problémom, ktoré sa vyskytujú v transformovanom území vidieckeho zázemia Bratislavy. V ďalšej fáze sa bude výskumný projekt orientovať na posúdenie kvantitatívnych aj kvalitatívnych parametrov existujúcich zariadení občianskej vybavenosti v modelových sídlach. Podľa aktuálnych prieskumov a rozborov v jednotlivých obciach sa najmä nekomerčná vybavenosť sídiel nestíha prispôbiť ich dynamickému rozvoju a vznikajú rýchle ale dočasné riešenia napríklad v podobe kontajnerových školských zariadení. Najbližšie mesto skúmaných sídiel – Šamorín - navyše v jednotlivých školských zariadeniach v jeho zriaďovateľskej kompetencii prírma opatrenia v podobe neprijímania žiakov susedných obcí z kapacitných dôvodov.

Keďže sa novým lokalitám pripisuje predmestký charakter, zaujímavé je aj porovnanie výsledkov výskumu s mestami s rurálnou atmosférou. „Život v suburbánnom prostredí nadobúda znaky, ktoré sú charakteristické pre mestské aj vidiecke prostredie, resp. ktoré sa nedajú zaradiť ani do jedného z nich.“ (Šveda, 2016). Sú to najmä veľkostne podobné urbánne štruktúry, čoho príkladom môžu byť Šamorín, Svätý Jur a Stupava.

Dôležitým doplnkom k prebiehajúcemu výskumu bude aj porovnanie skúmaných výsledkov vo vidieckych sídlach ležiacich v územiach cezhraničných rozvojových osiach, napríklad Parndorfskej. Rakúske obce majú schválenú prísnu reguláciu rozvoja. Zaujímavé by preto bolo zistenie, aký percentuálny nárast sídiel a podiel verejných priestorov v nich považujú za optimálny. Súčasné decízne opatrenia tam regulujú aj stav nových obyvateľov príľahlých štátov, najmä Slovenska. V pohraničných obciach je podobné percentuálne zastúpenie nových obyvateľov a Rakúšanov. Podľa typu nehnuteľnosti však občania Slovenska musia splniť presne stanovené podmienky na prihlásenie sa na trvalý pobyt a prispôbiť sa tiež tamojšiemu sociálnemu a legislatívnemu systému a kontextu.

Logickým následným krokom tejto analýzy by potom malo byť vypracovanie odporúčaní na vytváranie podmienok pre zvládnutie suburbanizačného procesu a na redukciu negatívnych dopadov suburbanizácie na priestorovú štruktúru vidieckych sídiel.

Literatúra

Archív autora.

BAŘE, Miroslav (2006): Sídlá a stavby na venkově. Praha : Česká technika – nakladatelství ČVUT. ISBN 80-01-03390-2.

FALŤAN, Ľubomír, STRUSSOVÁ, Mária, KOSTLÁN, Dávid, FALŤANOVÁ, Ľubica, SOPIŘOVÁ, Alžbeta (2011): Malé vidiecke sídlá začiatkom 21. storočia. Bratislava : Sociologický ústav SAV. ISBN 978-80-85544-73-2.

GAJDOŠ, Peter, MORAVANSKÁ, Katarína, FALŤAN, Ľubomír (2009): Špecifiká sídelného vývoja na Slovensku. Typologická analýza sídiel. Bratislava : Sociologický ústav SAV. ISBN 978-80-8554-52-6, s. 5-9.

GALČANOVÁ, Lucie (2012): Proces suburbanizace v kulturní perspektivě – teoretická přehledová stat'. In : Sociológia . Bratislava : Sociologický ústav SAV, Roč. 44. Vyd. 1. s.5-33. ISSN 0049-1225. [cit. 2017-11-09].

HNILIČKA, Pavel (2012): Sídelní kaše, Otázky k suburbánní výstavbě rodinných domu. . vydanie, Brno : Host – vydavatelství s.r.o. ISBN 978-80-7294-592-4. s. 17,27, 87, 92.

KADÁŘOVÁ, Zuzana (2017) : Verejně priestory : Pozícia verejných priestorov v procese územného plánovania. In: Czech Journal of Civil Engineering [online], Roč. 3. Vyd. 1.

- s. 73-77. ISSN 2336-7148. s.74. [cit. 2017-10-05]. Dostupné z :
http://www.scientificjournals.eu/magazine/2017/CJCE_2017_01.pdf
- MAIER, Karel a kol. (2012): Udržiteľný rozvoj území, Praha : Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-4198-7. s. 65,167.
- MAŠTÁLKA, Martin, ROBOVÁ, Nikola (2016): Občanská vybavenosť jako indikátor kvality života v nové developerské výstavbě. In: Holubec, Pavel (ed.). Člověk, stavba a územní plánování 9 [online], Praha : České vysoké učení technické – nakladatelství ČVUT. s. 129-136. ISSN 2336-7695, s. 130. [cit. 2017-10-30]. Dostupné z :
<http://adminu.lhosting4.cz/Include/Data/getfile.php?id=204&db=csupuzemie>
- MICHÁLEK, Anton, PODOLÁK, Peter (2011): Impact of key socio-economic disparities on migration in Slovakia: economic diversification vs. traditional pattern. In : European Spatial Research and Policy [online]. Varšava : De Gruyter Open. Roč. 18. Vyd. 1. s. 71-87. ISSN 1231-1952. [cit. 2017-10-26]. Dostupné z :
<http://esrap.geo.uni.lodz.pl/uploads/publications/articles/v18n1/Anton%20MICHÁLEK,%20Peter%20PODOLÁK.pdf>
- Mapka GKU.sk (2017) [online] Mapka . Úrad geodézie, kartografie a katastra SR. [cit. 2017-09-04]. Dostupné z :
<https://zbgis.skgeodesy.sk/mkzbgis/sk/kataster/?bm=zbgis&z=8&c=19.53000,48.80000#>
- MATLOVIČ, René (2004): Tranzitívna podoba mesta a jeho intraurbánných štruktúr v ére postkomunistickej transformácie a globalizácie, In : Sociológia [online] . Bratislava : Sociologický ústav SAV, Roč. 36, Vyd.2. s.137-158. ISSN 0049-1225. [2017-09-13]. Dostupné z : <https://www.sav.sk/journals/uploads/02160958matlovicOK.pdf>
- OUŘEDNÍČEK, Martin, ŠPAČKOVÁ, Petra, NOVÁK, Jakub (2013): Sub urbs: Krajina, sídla, lidé. Praha : Academia, ISBN 978-80-200-2226-4. s.57-59.
- POSOVÁ, Darina, SÝKORA, Luděk (2011) Urbanizace a suburbanizace v městských regionech Prahy a Vídně: Strukturální rozdíly v podmínkách odlišných politicko-ekonomických režimů. In : Geografie [online] . Praha : Česká geografická společnost. Roč. 116. Vyd. 3. s. 276-29. ISSN 1212-0014. [cit. 2017-10-02]. Dostupné z :
http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2011/10/g11-3-4posova_sykora.pdf
- SLOVENSKO (2004) : Zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku. Ministerstvo financií SR.
- SLOVENSKO (2017) : DATA.Cube. In: Štatistický úrad Slovenskej republiky. [online]. [cit. 2017-09-25]. Dostupné z :
https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/Databases/DATAcube_sk
- SOPIROVÁ, Alžbeta (2012): Efektívnosť a únosnosť využitia vidieckych sídiel, In: Efektívnosť a únosnosť využitia vidieckych sídiel – Vybrané otázky, Bratislava: FA STU , ISBN 978-80-3821-7, s. 27, 31.
- SOPIROVÁ, Alžbeta, ŠTEFANCOVÁ, Lucia, BAŠOVÁ, Silvia, GÖRNER, Karol (2017): Public space and the efficiency of the new residential zones in small slovak towns and villages, In: European Countryside [online], Brno: Mendel University, Vyd. 3.s.541-559. ISSN : 1803-8417, s. 549. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z :
<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/euco.2017.9.issue-3/euco-2017-0032/euco-2017-0032.pdf>
- STANILOV, Kiril, SÝKORA, Luděk (2014): Confronting Suburbanization: Urban Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe. In : Wiley Blackwell, Chichester : Hungarian Geographical Bulletin, Roč. 63. Vyd. 4. s. 457–464. ISBN 978-1-4051-8548-6.

- SÝKORA, Luděk (2003): Suburbanizace a její společenské důsledky. In: SÝKORA, Luděk (ed.): Suburbanizace a její sociální a ekonomické důsledky. Praha: Ústav pro ekopolitiku. Roč. 39. Vyd. 2. s. 190-191. ISSN 0038-0288.
- SÝKORA, Luděk, POSOVÁ, Darina (2011) : Formy urbanizace: kritické zhodnocení modelu stadií vývoje měst a návrh alternativní metody klasifikace forem urbanizace. In : Geografie [online] . Praha : Česká geografická společnost. Roč. 116. Vyd. 3. s. 1-22. ISSN 1212-0014. [cit. 2017-11-02]. Dostupné z : http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2011/04/g11-1-1sykora_posova.pdf
- ŠVEDA, Martin (2012): Transformácia zázemia Bratislavy pod vplyvom suburbanizačných procesov, dizertační práca, UK Bratislava Prírodovedecká fakulta.
- ŠVEDA, Martin (2016): Život v Bratislavskom suburbiu: prípadová štúdia mesta Stupava. In : Sociológia [online] . Bratislava : Geografický ústav SAV. Roč. 48. Vyd. 2. s. 139 – 171. ISSN 0049-1225. s. 140. [cit. 2017-11-16]. Dostupné z : <https://www.sav.sk/journals/uploads/04121244Sveda%20-%20zalomena%20OK%203.pdf>
- UzemnePlany.sk (2017) [online] UzemnePlany.sk [cit. 2017-08-30] Dostupné z: <http://www.uzemneplany.sk>

Informace o autorkách

doc. Ing. arch. Alžbeta Sopirová, PhD.

Ing. arch. Ivana Bradová

STU v Bratislave – Fakulta architektúry

sopirova@fa.stuba.sk,bradova.iva@gmail.com